

Sociologie byrokracie, autorita

Tomáš Doseděl
dotomas@mail.muni.cz

Jak vzniká autorita?

Jak vzniká autorita

- Gender (pohlaví)
- Věk
- Bohatství (oblečení)
- Fyzické vlastnosti

Více vlastností (starší bohatá žena):
intersekcionalita

Panství

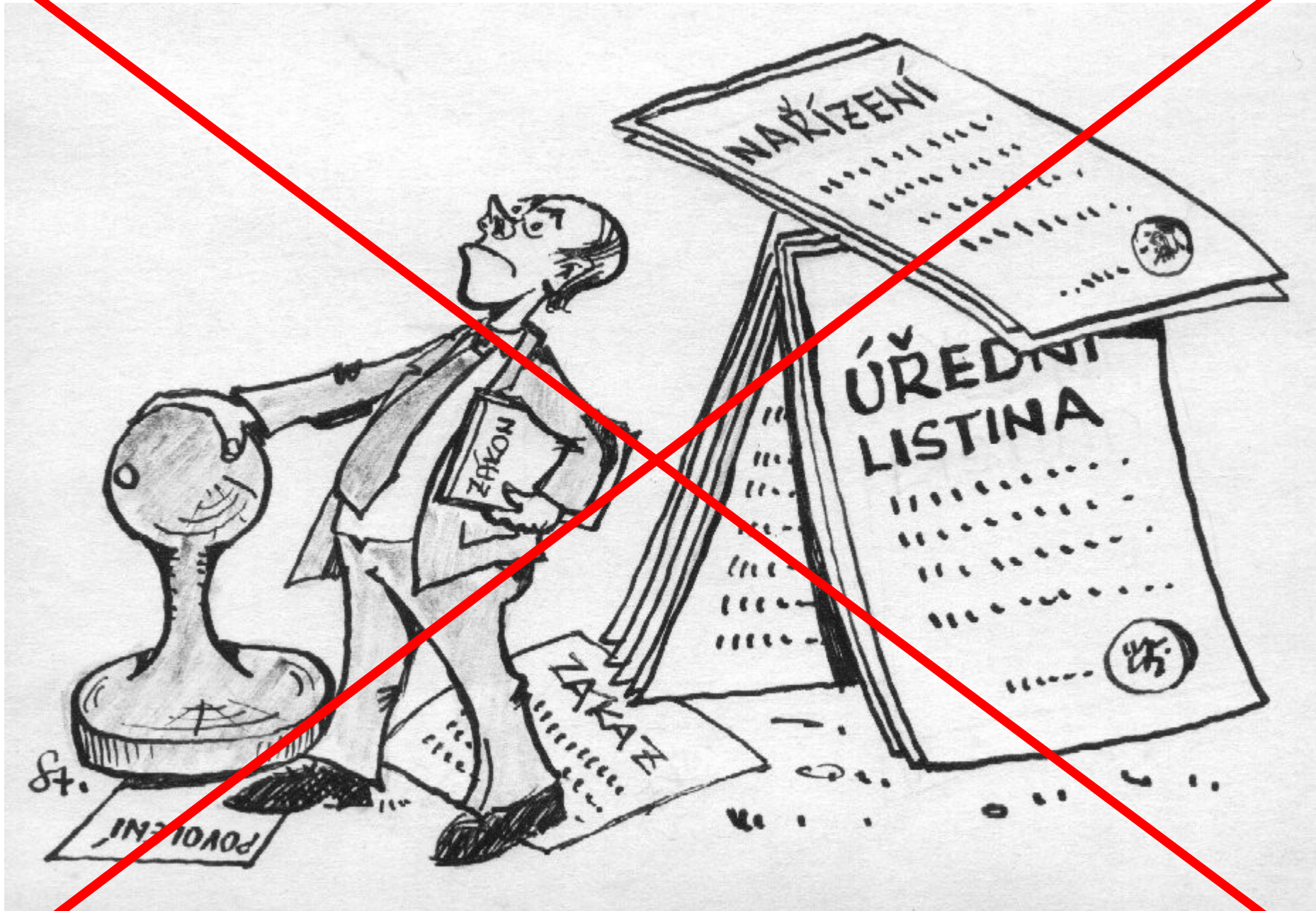
- Tradiční
- Charismatické
- Legální

Panství

- Tradiční
autoritu má ten, kdo ji zdědil
- Charismatické
autoritu má ten, kdo je „typ vůdce“
- Legální / byrokratické
autoritu má ten, komu ji dají pravidla

Max Weber

Byrokratická organizace

Zaměstnanci

1. Jsou specialisté na svou práci

Kryštof Harant z Polžic a Bezdružic byl český spisovatel, šlechtic, válečník, cestovatel, hudebník a diplomat ve službách Rudolfa II

Byrokratická organizace

Zaměstnanci

1. Jsou specialisté na svou práci

*Christopher the Bastard from Afterspoons
and Without Satellites*

Byrokratická organizace

Zaměstnanci

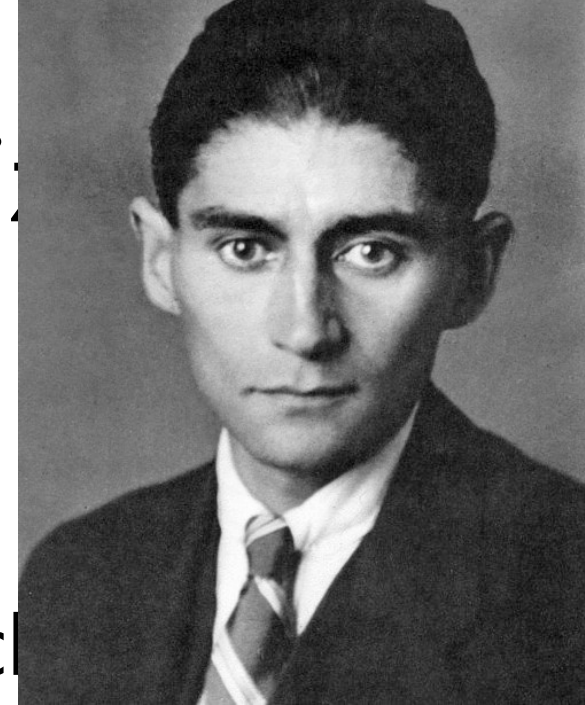
1. Jsou specialisté na svou práci
2. Mají jasně stanovenou hierarchii

Byrokratická organizace

Zaměstnanci

1. Jsou specialisté na svou práci
2. Mají jasně stanovenou hierarchii
3. Řídí se výhradně psanými pravidly
4. A proto jednají neosobně

Franz Kafka: Proces, Zámek...

Byrokratická organizace

Zaměstnanci

1. Jsou specialisté na svou práci
2. Mají jasně stanovenou hierarchii
3. Řídí se výhradně psanými pravidly
4. A proto jednají neosobně
5. Nevlastní spravovaný majetek, dostávají plat

Byrokratická organizace

Existuje jen v ideálním světě

Reálné organizace splňují charakteristiky

Weberovy byrokracie jen částečně

Dochází k „dysfunkcím byrokracie“

Dysfunkce byrokracie

- Přílišný důraz na pravidla a jejich dodržování, původní cíl se vytrácí (R. K. Merton)
- Trénovaná neschopnost, přílišné spoléhání na pravidla (Thorstein Veblen)
- Bludný kruh byrokracie – rozhodnutí dělají lidé, kteří jsou příliš vzdálení od skutečných problémů, ale dopadají na ty, kterých se ty problémy týkají

Příliš mnoho authority

Stanfordský experiment

- Phillip Zimbardo (Zimbardův experiment)
- 12 vězňů + 12 dozorců z řad studentů
- Pravidla chování vězňů
- Dozorci mají za úkol ovládnout vězně, zjednat si autoritu bez použití násilí
- Všichni vědí, že se jedná o hru

Stanfordský experiment

- Po šesti dnech experiment předčasně zastaven
- Vzpouora vězňů
- Kruté tresty dozorců
- Pět vězňů předčasně odešlo
- Jeden vězeň se psychicky zhroutil

Stanfordský experiment

- **Závěr:** I obyčejný psychicky zdravý člověk bez násilných sklónů může pod tlakem okolností jednat nestandardně

Příliš mnoho authority

Milgramův experiment

- Respondent má za úkol trestat (neexistujícího) žáka elektrickým šokem za špatné odpovědi
- Maximální hodnota 435 V
- Od 75 V „žák“ nařiká, od 120 V křičí bolestí
- Pokud respondent váhá, vedoucí experimentu ho povzbuzuje

Milgramův experiment

- 63 % respondentů došlo až k nejvyšším hodnotám
- Pokud žák nevydával žádný zvuk, došlo k nejvyšším hodnotám 100 % respondentů
- Pokud byl respondent a žák v jedné místnosti, došlo k nejvyšším hodnotám 40 % respondentů
- Pokud se experimentu účastnily jen ženy, došlo k maximum 65 %

Milgramův experiment

- **Závěr:** i obyčejný psychicky zdravý člověk je schopen působit bolest, pokud k tomu dostane pokyn (striktní příkaz není potřeba)

Vysoce funkční byrokracie

Modernita a holocaust

- Zygmunt Bauman
- Holocaust jako příklad dokonalé byrokratické organizace
- Bez moderní průmyslové společnosti a dokonalého byrokratického systému by nebyl možný

Modernita a holocaust

- Byrokratická definice
  1. Splňuje určité charakteristiky: židovský původ ve třech předchozích generacích
  2. Je uveden v odděleném registru obyvatel
  3. Je označen: písmeno J v cestovním pasu, hvězda na oblečení

Modernita a holocaust

- Byrokratická definice
  - Dehumanizace
1. Propaganda o šíření nemocí
  2. Propaganda o čisté rase
  3. Propaganda o vraždách dětí

Modernita a holocaust

- Byrokratická definice
  - Dehumanizace
  - Rozkaz authority
1. Rozhodnutí o konečném řešení židovské otázky
  2. Nacističtí zločinci se odvolávali na to, že „jen plnili rozkazy“

Modernita a holocaust

- Byrokratická definice
  - Dehumanizace
  - Rozkaz authority
  - Roztříštěná zodpovědnost
1. Kdo dá razítko do pasu, není vrah
  2. Kdo napíše jméno do seznamu, není vrah
  3. Kdo vyvěsí seznam na nádraží, není vrah
  4. Kdo řídí vlak, není vrah
- ...

Modernita a holocaust

- Byrokratická definice
- Dehumanizace
- Rozkaz authority
- Roztříštěná zodpovědnost

Kategoriální vražda (Bauman) 6 milionů Židů,
celkem 11-17 milionů lidí

Dotazy a připomínky?

dotomas@mail.muni.cz